

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ РЕГІОНІВ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Запропоновано можливі шляхи поліпшення інвестиційної політики на місцевому рівні для досягненні регіональної конкурентоспроможності як одного з факторів у системі забезпечення економічної безпеки держави.

Ключові слова: конкурентоспроможність регіонів, інвестиційна політика, регіональний господарський механізм, економічна безпека держави.

Особливості сучасного етапу розвитку економічного й політичного життя України полягають у тому, що світова фінансово-економічна криза виявила критичне відставання вітчизняної економіки та показала її неготовність адекватно реагувати на глобальні виклики.

У зв'язку з цим слід згадати, що одним із завдань економічної безпеки держави є захист національних економічних інтересів як від зовнішніх, так і від внутрішніх загроз. Тому національна економіка потребує нових підходів для досягнення макрофінансової стабілізації та відновлення економічного зростання як відповіді на глобальні виклики.

Одним з таких підходів, на нашу думку, може стати розвиток конкурентоспроможності* регіонів шляхом ефективного формування інвестиційної політики та дієвого механізму регіонального господарювання.

З огляду на останні тенденції розвитку світової економіки в контексті нової хвилі економічної кризи, дослідженню як економічної безпеки держави загалом, так і її регіональної компоненти в науковій літературі приділяється достатня увага. Також істотними є напрацювання у сфері інвестиційної політики на мезорівні, у тому числі вітчизняними фахівцями досліджено конкурентоспроможність регіонів України.

Так, окремі аспекти зазначених проблем розглядаються у працях таких українських дослідників, як М. Б. Дацишин, О. В. Збаращук, А. О. Крамаренко, О. С. Маковоз, В. П. Пшенична, А. М. Сундук, В. М. Ярошук.

Разом з тим проблеми ефективного формування регіонального господарського механізму в системі забезпечення економічної безпеки держави не досліджувалися комплексно, тому вивчення цього аспекту залишається актуальним завданням на сучасному етапі розвитку нашої країни.

Метою статті є дослідження можливих шляхів поліпшення інвестиційної політики на місцевому рівні для досягнення регіональної конкурентоспроможності як одного з факторів у системі забезпечення економічної безпеки держави.

Найважливіша функція держави – забезпечення економічної безпеки як основи національної безпеки, адже економіка є життєво важливою сферою діяльності суспільства, держави й особистості [2, с. 63].

Економічну безпеку держави розглядають як галузь науки, що досліджує національні економічні інтереси та загрози економічній безпеці України [3].

У цьому контексті економічна безпека покликана вирішувати такі основні завдання, як формування ефективної структури економіки, підтримання економічного зростання, забезпечення стійкості національної валюти. Можна зробити висновок, що економічна безпека держави покликана забезпечити економічний суверенітет країни.

Існує думка, що держава може досягти справжнього економічного суверенітету тільки завдяки ефективній, конкурентоспроможній та соціально орієнтованій економіці [4, с. 412]. Своєю чергою, основу конкурентоспроможності країни загалом формує успішна, економічно розвинута позиція окремих її регіонів. Таким чином, загальний успіх економіки країни залежить від її регіонів, а отже, від ефективного механізму регіонального господарства.

---

* За визначенням Всесвітнього економічного форуму, конкурентоспроможність – це сукупність інституцій, норм та факторів, які визначають рівень продуктивності економіки (див. [1]).

При цьому, на нашу думку, сьогодні цей механізм повинен значною мірою формуватися безпосередньо в самому регіоні на основі наявних активів з урахуванням загальної економічної політики держави. Йдеться насамперед про потенціал природних ресурсів, демографічну ситуацію та рівень професійної освіти в регіоні, його фінансовий потенціал, інфраструктуру, виробничі бази, а також місцевий бізнес-клімат, діяльність науково-дослідних інститутів.

Ідентифікація основних регіональних активів дає змогу належними чином сформувати ключові напрями розвитку економіки регіону та здійснити в подальшому відповідні перетворення. Загалом у процесі ідентифікації активів повинні брати участь не лише місцеві органи влади, а й представники місцевого (локального) бізнесу, роботодавці, дослідницькі організації, представники освітньої сфери.

Зазначений процес є ключовим етапом у розробленні та формуванні шляхів підвищення регіональної конкурентоспроможності, а також у створенні інвестиційної політики регіону та її збалансуванні.

З метою досягнення належного рівня конкурентоспроможності головним завданням держави у цьому напрямі має стати насамперед формування відповідного інвестиційного іміджу країни загалом та регіонів зокрема, що забезпечить відновлення припливу інвестицій та залучення приватного капіталу до розвитку регіональної економіки, оскільки саме ресурси інвесторів є важливим джерелом забезпечення реалізації пріоритетних проектів і завдань економічного розвитку. Таких рекомендацій дотримується й Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Відповідно до огляду "Стратегії секторної конкурентоспроможності для України", представленого ОЕСР у 2012 р., покращання інвестиційного та бізнес-клімату є одним із дієвих заходів уряду щодо підтримки конкурентоспроможності. Також у згаданому огляді йдеться про макроекономічні заходи, такі як монетарна, фіскальна та валютна політики, і заходи щодо поліпшення правової та судової основи для стимулювання верховенства права та належного управління [5].

Водночас в Огляді інвестиційної політики України, проведеному ОЕСР у 2011 р., зазначено, що за останній час Україна досягла прогресу в розробленні правової бази залучення прямих іноземних інвестицій. При цьому проблеми, пов'язані з реалізацією норм правової бази, як і раніше відбиваються на вітчизняних та іноземних інвесторах і перешкоджають залученню приватних інвестицій у країну на рівні, що відповідає її економічному потенціалу та інвестиційним потребам [6].

Експерти Європейської бізнес-асоціації, оцінюючи зміни в інвестиційному кліматі останнім часом, також відзначають негативні тенденції, пов'язані передусім з недостатньо ефективною політикою уряду, постійним тиском з боку державних органів, корупційною діяльністю, проблемами із судовою реформою та незахищеністю бізнесу [7].

Таким чином, покращання інвестиційного клімату вимагає певних реформ, спрямованих на зменшення кількості адміністративних перепон та посилення ролі ринкових механізмів у регулюванні діяльності суб'єктів господарювання, обмеження державного втручання на місцях і створення рівних конкурентних умов.

Стосовно зменшення кількості адміністративних перепон та посилення ролі ринкових механізмів у регулюванні діяльності суб'єктів господарювання, то реформи повинні спрямовуватися на усунення перешкод для започаткування та припинення підприємницької діяльності, що сприятиме посиленню продуктивності й диверсифікації бізнесу шляхом посилення конкуренції.

Стимулювання та ефективна реалізація принципів закону про державно-приватне партнерство, що є дієвим механізмом співпраці державних та місцевих органів влади з представниками бізнесу, на нашу думку, сприятимуть частковому обмеженню державного втручання на місцях, оскільки нададуть можливість оптимізувати використання бюджетних коштів шляхом залучення ресурсів інвестора для реалізації місцевими органами влади стратегічних інфраструктурних проектів, спрямованих на посилення конкурентоспроможності на регіональному рівні.

Щодо рівних конкурентних умов, то, на жаль, у нашій країні склалася ситуація, за якої більш конкурентними є не ті компанії/підприємства, що дійсно демонструють лідируючі

позиції та можуть якісно покращити ситуацію на ринку шляхом забезпечення належного працевлаштування, забезпечення відповідних надходжень до місцевих бюджетів, а ті, які мають так звану адміністративну підтримку. Тобто наявність корупційних схем у роботі державних структур і надалі залишається суттєвою перешкодою для залучення інвестицій.

Отже, на сьогодні вдосконалення правової та організаційної баз залишається необхідною умовою підвищення дієздатності та прозорості механізмів господарювання з метою забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в регіоні й формування основи для збереження та підвищення його конкурентоспроможності.

Реформи у сфері поліпшення інвестиційного клімату, спрямовані на формування ефективного механізму регіонального господарства, сприятимуть покращанню інвестиційного іміджу країни та її регіонів, наближаючи інвестиційну політику України до міжнародних стандартів. Це, своєю чергою, зумовить підвищення інтересу до інвестування в економіку регіонів та сприятиме її розвитку, забезпечивши побудову сучасної, стійкої до шоків, відкритої та конкурентоспроможної економіки, а отже, відіграє провідну роль у системі забезпечення економічної безпеки держави.

Використані джерела

1. Звіт про конкурентоспроможність України 2010. Опубліковано Фондом “Ефективне управління” у співробітництві зі Всесвітнім економічним форумом. – 2010. – 162 с.
2. Система економічної безпеки держави / за заг. ред. А. І. Сухорукова ; Нац. ін-т проблем міжнар. безпеки при РНБО України. – К. : Стило, 2009. – С. 63.
3. Паспорт спеціальності: 21.04.01 – економічна безпека держави (економічні науки) : затв. постановою президії ВАК України від 15.12.2004 № 11–10/11т. – 2 с.
4. *Мамалуй О. О.* Основи економічної теорії : підручник / О. О. Мамалуй. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – С. 412.
5. Competitiveness and Private Sector Development: Ukraine 2011. Sector Competitiveness Strategy. – Р. : OECD, 2012. – 192 р.
6. OECD Investment Policy Reviews: Ukraine 2011. – Р. : OECD, 2011. – 148 р.
7. Індекс інвестиційної привабливості (1 кв. 2012 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eba.com.ua/ua/about/projects/investment-index>.